

**XVIII. državno natjecanje iz hrvatskoga jezika
6. - 8. svibnja 2013.**

treći (III.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima

1. Test se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja testa treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na bijelu i žutu omotnicu i na prvu stranicu testa.
4. Zadatke testa treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati crnom ili plavom kemijskom olovkom na za to predviđena mjesta.
7. U testu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti napisani pisanim slovima.
9. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja test, radni papir i bijelu omotnicu treba staviti u žutu omotnicu koju treba predati članu povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u test i pravo na pismenu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

1. Zaokruži riječi koje treba pisati velikim početnim slovom.

ranko marinković rođen je 1913. godine u visu na otoku visu. osnovnu školu polazio je u rodnome mjestu, a gimnaziju u splitu i zagrebu. diplomirao je na filozofskome fakultetu u zagrebu.

za vrijeme drugoga svjetskog rata interniran je u logor u južnoj italiji, a nakon kapitulacije italije prebačen je u saveznički zbjeg u egiptu. poslije rata radio je u ministarstvu prosvjete, nakladnom zavodu hrvatske i kao ravnatelj drame te dramaturg hrvatskoga narodnog kazališta u zagrebu. od 1951. do umirovljenja bio je profesor na akademiji za kazališnu umjetnost.

umro je u zagrebu 2001. godine, a sahranjen je u komiži na visu.

jedan je od najznačajnijih hrvatskih književnika 20. stoljeća. napisao je romane kiklop, zajednička kupka, never more, zbirke novela ruke i pod balkonima, drame albatros, glorijska, pustinja, zbirke eseja i kazališnih kritika geste i grimase te nevesele oči klauna.

4	
---	--

2. Zaokruži pravilno napisane riječi.

- a) Probudio se odjednom i **začuđeno/začuđeno** rastvorio oči.
- b) Bacio ga je natrag u **zanijemjelu/zanjemjelu** samoću.
- c) Melkiorova je glava **visjela/visila** preko ruba kreveta.
- d) Ne razmahuj se s **očajničkim/očajničkim** gestama.
- e) Na hodniku tišina, u vojnoj kući tišina... a rat **bijesni/bjesni** na svim granicama!

(R. Marinković, *Kiklop*)

5	
---	--

9	
---	--

3. Upiši č/ć tamo gdje je potrebno.

- a) Melkior otpo__ne svoju romanti__nu pri__u o zagonetnoj duši sve__enika što luta u gradskoj vrevi traže__i mira i spasenja.
- b) __ak je bio spreman da ga proglasi mu__enikom, mada mu je mu__enik raspalio par prevrelih __ušaka po ljupkim obrazima.
- c) I sve što se kasnije dogodilo s don Kuzmom zaplela je njegova dje__a__ka mašta u pri__u o neobi__nom __ovjeku.
- d) Zaprepastila ga je ta __udna veli__ina, toliko sli__na jednoj ve__ davno poznatoj i dobro upam__enoj veli__ini(...).

(R. Marinković, *Kiklop*)

3	
---	--

4. Zaokruži riječi koje u ovim rečenicama nisu naglašene.

Tu se osjećao sigurnim i nadmoćnim u tim psihološkim igrama gdje ga ona nije mogla slijediti, a on je mogao govoriti bilo što u luđačkim alegorijama.

(R. Marinković, *Kiklop*)

3	
---	--

6	
---	--

5. Zaokruži slova ispred riječi koje su dobro rastavljene na slogove.

- a) vri – je – me
- b) za – hvat – i – la
- c) mu – če – ni – kom
- d) o – gle – da – va – ju – ci

2	
---	--

6. Odredi vrstu riječi podcrtanim riječima.

Sve je bilo veoma laskavo za nju. Takvo očitovanje. Sa svim patnjama, čak i s tramvajem od jutros. Tramvaj je shvatila kao samoubilačku nakanu od koje je odustao u posljednji čas. On je sâm to tako prikazao, vrlo zbrkano i mutno, te je morala tako i shvatiti. Bilo je prekasno da išta „popravi“. Nosila je osmijeh na licu visoko, trijumfalno, kao poslije neke pobjede.

(R. Marinković, *Kiklop*)

sve – _____

te – _____

takvo – _____

prekasno – _____

čak – _____

išta – _____

od – _____

visoko – _____

sâm – _____

neke – _____

4	
---	--

6	
---	--

7. Ispiši iz rečenica sve glagolske oblike i imenuj ih.

I uđe tako crv Melkior u crvotočinu koja se zvaše Daj-dam. Ali tu ne bijaše crva Uga ni crvice Vivijane. Ta odsutnost pogodi ga u srce i on se presavi bolno od boli unutrašnje. Znači, skupa su (...). Dovuče se do stola za kojim sjedijaše crv podbuhli Maestro i crv blijedi Cikorije (...). Cikorije crv Hazdurbalović smijao se smijehom trzavim zabacujući snažno svoju kosu plavu preko glave lijepo izdužene.

Oni su vodili razgovor tihomisnički za oltarom dajdamskim. Umah prekinuše konverzaciju kad pristupi Melkior – crv crvasti, te njemu bi i sumnjiv taj muk iznenadni i on ne htje sjesti, već upita da bi opravdao svoj pristup njihovu stolu (...).

(R. Marinković, *Kiklop*)

glagol	naziv glagolskoga oblika	glagol	naziv glagolskoga oblika

6	
---	--

8. Odredi službu zavisne surečenice u zavisno složenoj rečenici.

Mnogo ljudi i ne zna da se ove godine obilježava stota godišnjica rođenja Ranka Marinkovića.

služba zavisne surečenice: _____

1	
---	--

7	
---	--

9. Odredi padeže svim sklonjivim riječima.

Kišica jesenja je sipila i zrak je bio čist i mirisan. Tako je, odobri Melkior kišu, dugo žuđenu, i taj zrak ljekoviti. Kao pijetao koji izlazi iz kokošinjca on razmahne krilima slobodno i dođe mu da zakukuriče.

Tiho se uvuče u sobu ne paleći svjetla da ne bi budio gosta. – Upalite, upalite – reče glas iz mraka – ja ne spavam.

Melkior upali i izmuca nesigurno „dobra večer“, tko zna, možda se ni to ne smije?

Nepoznati izmrlja nešto, nešto kao odgovor. Odabrao je divan za spavanje, a krevet ostavio domaćinu.

Pored divana na podu hrpa domaćih i stranih novina bačenih u neredu. Temeljito informiranje prije spavanja, pomisli Melkior.

(R. Marinković, *Kiklop*)

6	
---	--

10. Ispiši iz rečenica riječi u kojima su se dogodile glasovne promjene i odredi ih.

I trapio je tijelo kao svetac. Morio je glađu, ispijao bdjenjima (...). Jer mi smo navikli gledati stvari ukroćene oblicima.

(R. Marinković, *Kiklop*)

riječ	glasovna promjena

5	
---	--

11	
----	--

11. Odredi gramatičku vezu među podcrtanim sastavnicama u rečenicama (sročnost, upravljanje, pridruživanje).

- a) A ipak ide prema kavani s nesvjesnom nadom. _____
- b) On zakulji ljutito. _____
- c) Nemam vremena za vaše zavatlavanje. _____
- d) Išli su šuteći pored rasvijetljenih dućana. _____
- e) Mogao sam ja tamo i drugačije nastupiti. _____

(R. Marinković, *Kiklop*)

4	
---	--

12. Zaokruži slovo ispred rečenica u kojima se nalazi imenski predikat.

- a) Vi ste ljudi!
- b) Melkioru je bilo neugodno.
- c) Tako se govori!
- d) Što vi mislite o mojoj ludosti?

(R. Marinković, *Kiklop*)

2	
---	--

6	
---	--

13. Zaokruži slovo ispred rečenica u kojima se nalazi izravni objekt.

- a) Trafikant to shvati kao uvredu.
- b) Melkior ostane sam pred hrpom razočaranih gledalaca.
- c) Gledali su u njega kao da ih je pozvao na neku predstavu.
- d) On se stao ponašati kao da je zaista nešto skrivio.
- e) Tada se odjednom začu uzvik „jao“.

(R. Marinković, *Kiklop*)

2	
---	--

14. Odredi sintaktičku službu podcrtanim riječima.

Gledaju ljudi kako ludo tjera trojku na vagi a suze mu teku, pa netko šapne s poštovanjem „plače“.

(R. Marinković, *Kiklop*)

ljudi – _____

na vagi – _____

mu – _____

netko – _____

s poštovanjem – _____

3	
---	--

5	
---	--

15. Zadatak ima dva dijela.

- a) Koji dijakritički znak za pisanje palatala *č, ž, š, đ, lj, nj* predlaže Ljudevit Gaj u djelu *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja*?
b) Kako se naziva taj znak?

a) _____

b) _____

1	
---	--

16. Ispiši subjekte iz rečenice.

Don Fernando je gurao rukopis u unutrašnji džep, ali nešto se unutra ispriječilo, smetalo, te su don Frenandu malo i oči zatitrale od srdžbe.

(R. Marinković, *Kiklop*)

subjekti: _____

2	
---	--

17. Ispiši sve objekte iz rečenice.

Don Frenando utonuo u visoki kožnati naslonjač, ukrstio visoko svoje duge noge te je jednim koljenom dodirivao bradu i čašicu s konjakom držao pred ustima, ali nije mogao piti od smijeha.

(R. Marinković, *Kiklop*)

izravni objekti: _____

neizravni objekt: _____

3	
---	--

6	
---	--

18. Odredi vrstu zavisno složenih rečenica po njihovoj službi.

- a) On je sada bio siguran za svoje posljednje mjesto koje bi u najgorem slučaju mogao dijeliti jedino sa starim mornarom.

_____

- b) Uživao si čitav mali kupe kao privilegij koji si kupio od konduktera za nešto malo novca.

_____

- c) Radoznaloga je uvrijedilo gdje se pijanac već drugi put bavi njegovom osobom.

_____

- d) Poslao ga je do vage da važe jedno svoje tijelo.

_____

- e) A tu ste izigravali da ga ne poznajete.

_____

- f) I dok su se pobjednici dolje čupali oko šake novca, vi ste se s promjenljivom srećom provlačili kroz zamršene i mračne hodnike.

_____

- g) Čak su vjerovali da je ono hrkanje proizveo Atma.

_____

(R. Marinković, *Kiklop*)

4	
---	--

19. Zadatak ima dva dijela.

a) Što označuje trotočje (...) u rečenici?

b) Kojim pravopisnim znakom možemo zamijeniti trotočje u ovoj rečenici?

Zar mislite da je ljepše... oprostite, pitanje je nužno... mirisao Baudelaire?

(R. Marinković, *Kiklop*)

a) _____

b) _____

2	
---	--

20. Zadatak ima dva dijela.

a) Navedi ime i prezime najpoznatijega hrvatskog leksikografa 19. stoljeća, ujedno pripadnika zagrebačke filološke škole.

b) Navedi nazive njegovih dvaju rječnika.

a) _____

b) _____

_____

3	
---	--

5	
---	--

21. Zaokruži točne navode koji se odnose na podcrtane riječi u rečenici.

Melkior je vidio don Kuzmu ošišana, oslijepljena usred filistejskog hrama, a uši osamljeno strše među stupovima.

(R. Marinković, *Kiklop*)

- a) kvalitativni pridjevi
- b) materijalni pridjevi
- c) određeni pridjevi
- d) neodređeni pridjevi

2	
---	--

22. Napiši genitiv i dativ množine imenice uho kada imenica ima preneseno značenje (uho na knjizi).

genitiv množine: _____

dativ množine: _____

1	
---	--

23. Kako glasi glagolski prilog sadašnji glagola stršiti?

_____

1	
---	--

4	
---	--

24. Objasni sintaktičku službu podcrtanoga pridjeva (s obzirom na zarez) u sljedećim rečenicama.

a) Onemoćao, bolesnik se teško kretao.

sintaktička služba pridjeva: _____

b) Onemoćao bolesnik teško se kretao.

sintaktička služba pridjeva: _____

2	
---	--

25. Zadatak ima dva dijela.

a) **Označi naglaske u rečenici.**

b) **Navedi pravila za naglaske u podcrtanim riječima.**

a) Dječak je velik, vitak, brz, pametan, druželjubiv.

b)

brz – _____

druželjubiv – _____

4	
---	--

26. Napiši rečenicu prema pravilu o stilski neobilježenome redu riječi.

Još čekati, značilo je to.

(R. Marinković, *Kiklop*)

_____

1	
---	--

7	
---	--

27. Odredi službu riječima u rečenici.

Roman *Kiklop* jedan je od najznačajnijih romana hrvatske književnosti uopće.

predikat: _____

subjekt: _____

priložna oznaka: _____

apozicija: _____

4	
---	--

28. Zadatak ima tri dijela.

Iz zadane višestruko složene rečenice:

- a) ispiši glavnu surečenicu**
- b) ispiši zavisne surečenice**
- c) odredi službu zavisnih surečenica.**

Kako se to ime pisalo, više se ne zna, jer je ostalo zapisano u nekom pismu koje danas nazivamo ruskim pismom.

(R. Marinković, *Kiklop*)

a) glavna surečenica:

_____

b) zavisne surečenice:

c) služba zavisne surečenice:

_____ ; _____

_____ ; _____

_____ ; _____

5	
---	--

9	
---	--

29. Zadatak ima dva dijela.

- a) **Odredi službu zavisno složene surečenice.**
- b) **Zadanu rečenicu preoblikuj u uzročnu.**

Kad se Melkior pojavio, kćerke su s vriskom napustile obred.

(R. Marinković, *Kiklop*)

a) služba zavisne surečenice: _____

b) uzročna rečenica: _____

2	
---	--

30. Ispiši iz rečenica sve nepunoznačne riječi.

Agent i upravitelj stroja rigali su bezobzirno mržnju na liječnika. I po koži se vidi da ne možete biti s nama.

(R. Marinković, *Kiklop*)

Nepunoznačne riječi: _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____

2	
---	--

31. Ispiši iz rečenice predikatni proširak.

Išao je određeno prema uglu ulazeći u ulicu gdje je malo prije ostavio Vivijanu.

(R. Marinković, *Kiklop*)

predikatni proširak: _____

1	
---	--

5	
---	--

32. Svakoj rečenici pridruži odrednicu koja joj pripada.

- a) Ja držim da je Ugo izvrstan glumac.
- b) Ona odgrize zalogaj i uzme otmjeno žvakati.
- c) Mada se to već dešavalo, osjeti se stranim, isključenim.
- d) Čuvao sam tu misao da bih je baš sada izgovorio, u sebi.
- e) Ali kad je vidjela da se on ne smije, uozbilji se.
- f) Skupljao je usne kao da će nešto pljunuti.
- g) Kurt ga je cijelo vrijeme gledao sa strepnjom umnog bića, no sada plane njegovo oko zlim pogledom.
- h) Sigurno bi bio otišao u raj da ga oni vragovi nisu pojeli.

(R. Marinković, *Kiklop*)

1. nezavisna sastavna	5. zavisna pogodbena
2. nezavisna suprotna	6. zavisna načinska
3. zavisna dopusna	7. zavisna namjerna
4. zavisna objektna	8. zavisna vremenska

odgovori: a) _____, b) _____, c) _____, d) _____, e) _____, f) _____, g) _____, h) _____

4	
---	--

33. Zadatak ima dva dijela.

- a) **Iz zadanih rečenica ispiši konektor i modifikator.**
- b) **Objasni razliku između konektora i modifikatora u zadanoj rečenici.**

Na žalost, malo je ljudi pročitalo roman *Kiklop*. Unatoč tomu *Kiklop* je jedan od najvažnijih i najvrjednijih romana hrvatske književnosti.

a) konektor: _____

modifikator: _____

b) značenje konektora: _____

značenje modifikatora: _____

3	
---	--

7	
---	--

34. Na crtu uz naziv filološke škole iz 19. stoljeća upiši ime i prezime njezina čelnika.

a) Zagrebačka filološka škola _____

b) Zadarska filološka škola _____

c) Riječka filološka škola _____

3	
----------	--